

AALBORG UNIVERSITET

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Fibigerstræde 5
9220 Aalborg Ø

Sagsbehandler:
Marie Louise Gram Madsen
Tlf. 9940 7920
mgm@adm.aau.dk

J.nr: 2016-022-00002

Dato: 03.02.17

Opsamling på arbejdet i SAMF arbejdsgruppen vedrørende forskningens samfundsmæssige impact

Indledning og baggrund

Der er både nationalt og internationalt et voksende fokus på at dokumentere forskningens samfundsmæssige nytte og relevans. Internationalt anvendes begrebet ”societal impact” ofte som betegnelse for de effekter, den nytte og relevans forskningen har for samfundet. I det følgende anvendes begrebet impact således i betydning effekter af forskning på samfundet. I Danmark viser denne interesse sig blandt andet ved et stort politisk fokus på den samfundsmæssige nytte af den offentligt finansierede forskning. Denne øgede opmærksomhed ses eksempelvis i forbindelse med FORSK2025¹ samt hos Danmarks Frie Forskningsfond² og Innovationsfonden³. Både nationalt og internationalt prioriteres forskningsmidler således i stigende grad i forhold til mere eller mindre konkrete samfundsmæssige problemstillinger. Yderligere er der et øget fokus på begreber som vidensoverførsel, vidensamarbejde, vidensformidling, social innovation, samskabelse mv. Flere lande, herunder Storbritannien, Holland og Australien har opbygget forskningsevalueringssystemer, som i forskellig grad inddrager den samfundsmæssige impact som et parameter i evalueringen af forskning og forskningsenheder.⁴

Aalborg Universitet og herunder Det Samfundsvidenskabelige Fakultet står i en fordelagtig position i relation til den øgede opmærksomhed på forskningens samfundsmæssige værdi, da AAU generelt har prioriteret forskning med en betydelig anvendelsesværdi og herunder også samarbejde med det omgivende samfund. Den aktuelle situation kan således ses som en mulighed for AAU og Det Sam-

¹ , Ved indmeldinger af temaforslag skulle der bl.a.”reflekteres over, hvordan forskningen kan omsættes til værdiskabelse i erhvervslivet og/eller den offentlige sektor [...]” [LINK: Principper i FORSK2025](#)

² DFF har fokus på, hvordan den forskning, de har støttet, ’nytter’ samfundsmæssigt: [LINK: Publikation: Forskning der nytter - Fem vinkler på menneskets sundhed fra Det Frie Forskningsråd](#), [LINK: Publikation: Gevinster af forskning - Fire succeshistorier fra Det Frie Forskningsråd](#)

³ Innovationsfonden afsatte i 2016 godt 600 mio. kr. til forskning indenfor ’grand solutions’. Forskningen skal bidrage til at løse samfundsudfordringer, og forskningens impact er et af de parametre, ansøgningerne vurderes ud fra. [LINK: http://innovationsfonden.dk/da/nyhed/grand-solutions-2016-forskningsmidler-til-en-ud-af-ti](http://innovationsfonden.dk/da/nyhed/grand-solutions-2016-forskningsmidler-til-en-ud-af-ti), [LINK: http://innovationsfonden.dk/en/investment/grand-solutions](http://innovationsfonden.dk/en/investment/grand-solutions)

⁴ For uddybende information om det nationale og internationale fokus på forskningens samfundsmæssige impact, se slideserie i bilag 1. Slideserien er sammensat af slides vist på møder i arbejdsgruppen d. 31. marts og 24. oktober. Yderligere kan ses notatet i bilag 2, som omhandler hvordan andre danske universiteter samt større fonde i løbet af de seneste år har beskæftiget sig med impact.

fundsvidenskabelige Fakultet til at profilere sin forskning og de afledte samfundsmæssige effekter heraf.

På baggrund af ovenstående besluttede fakultetsledelsen primo 2016 at nedsætte en arbejdsgruppe på tværs af fakultetet, som fik til opdrag at arbejde med at opsamle og formidle nationale og internationale erfaringer med at synliggøre forskningens samfundsmæssige impact. Yderligere skulle gruppen komme med et bud på, hvordan SAMF-fakultetet kan styrke dokumentationen og formidlingen af impact.

Arbejdsgruppens medlemmer er:

- Søren Kristiansen, prodekan for forskning (Formand)
- Sten Bønsing, Juridisk Institut
- Stine T. Faber, Kultur og Globale Studier
- Erik Laursen, Læring og Filosofi
- Christian Albrekt Larsen, Statskundskab
- Ina Drejer, Økonomi og Ledelse
- Trond Beldo Klausen, Sociologi og Socialt Arbejde
- Marie Louise Gram Madsen, Fakultetskontoret for HUM og SAMF (sekretær)

Arbejdsgruppen har afholdt fire møder i løbet af 2016 samt et afsluttende møde i januar 2017, hvor gruppens endelige anbefalinger blev drøftet.

Drøftede temaer på arbejdsgruppens møder⁵

1. Definition af impact samt drøftelse af impact i et samfundsvidenskabeligt perspektiv: 31. marts 2016
2. Formidling og dokumentation af impact: 9. september og 24. oktober 2016
3. Konkrete handlinger og fokus for videre arbejde: 2. december 2016

I nærværende notat gennemgås de væsentligste temaer, der har været drøftet i arbejdsgruppen. Først *overordnet anbefaling samt definition af impact* og herefter *formidling og dokumentation af impact*.

I notatet opstilles en række anbefalinger, som knytter sig til de i arbejdsgruppen drøftede temaer, og som for en dels vedkommende omfatter en række konkrete forslag til aktiviteter, der foreslås igangsat på fakultets-, institut- eller forskningsgruppeniveau.

⁵ Samlede referater fra møderne kan findes i bilag 3

1. Overordnet anbefaling samt definition af impact

Anbefaling

Det anbefales, at der generelt på det Samfundsvidenskabelige fakultet fokuseres på at skabe øget bevidsthed om forskningens samfundsmæssige impact.

I forlængelse heraf anbefales det, at direkte og umiddelbar samfundsnytte eller -effekt ikke nødvendigvis bør være afgørende kriterium i forhold til igangsættelse af forskningsprojekter indenfor det samfundsvidenskabelige område. Dette med udgangspunkt i en opfattelse af, at samfundsvidenskaben såvel som at adressere mere eller mindre konkrete samfundsmæssige vidensbehov, bør bidrage til opbygning og konsolidering af viden af mere grundlagspræget karakter, hvis nytte potentielt set først viser sig på længere sigt.

Anbefaling

Med henblik på at øge bevidstheden om forskningens samfundsmæssige impact foreslås følgende aktiviteter igangsat:

- Forskningens samfundsmæssige impact indgår som et element i fakultetets strategi samt handleplaner med fokus på hvordan området bedst understøttes og formidles.
- Institutternes strategier og handleplaner forholder sig eksplicit spørgsmålet om forskningens samfundsmæssige impact samt til, hvordan forskningens samfundsmæssige impact samt gennemslagskraft bedst muligt kan understøttes.
- Forskningsgrupper adresserer spørgsmålet om samfundsmæssig impact, relevans og gennemslagskraft i strategi- og handleplaner samt i GRUS
- Fakultetet opretter en SAMF-IMPACT-ressourceplatform på fakultetets hjemmeside, hvor forskere, fundingmedarbejdere kan hente relevant materiale (eksempelvis EU-Information nr. 2, juni 2016, Nyhedsbrev fra ACCOMPLISH, How to adress the impact-part in Horizon 2020 proposals, GK-Impact spider, relevante litteratur-reviews, LSE-Impact blog, skabeloner, eksempler på best practice mv.) Platformens indhold og opbygning skal være målrettet og lettilgængelig.
- Institutternes fundingmedarbejdere udveksler systematisk viden og erfaringer vedrørende impact-aspekter i relation til forskningsansøgninger.
- Institutterne afholder arrangementer, hvor impact-spørgsmål relateres til instituttets fagligheder og forskningsområder.
- Fakultetet arbejder mod at identificere samt mindske organisatoriske barrierer og systemoverlap, således at ressourceforbrug i forbindelse med oparbejdelse af data til dokumentation og formidling af samfundsmæssig impact holdes på lavest mulige niveau.

a) Definition af samfundsmæssig impact

Arbejdsgruppen har ved flere møder drøftet møder, hvordan samfundsmæssig impact kan defineres og hvilken definition, der bedst indfanger de former for impact, der typisk følger af den samfundsvidenskabelige forskning.

Gruppen har arbejdet med udgangspunkt i en skelnen mellem ”outreach” og samfundsmæssig ”impact”. Hvor outreach beskriver forskeres, institutioners eller miljøers bestræbelser på at række ud i samfundet og gøre samfundet bekendt med forskningens natur og resultater, beskriver impact de mere eller mindre konkrete effekter, forskningen har på samfundet. Med samfundsmæssig impact henvises med andre ord til de effekter eller forandringer, der finder sted i samfundet som følge af konkrete forskningsmæssige aktiviteter.

Der findes en lang række forskellige definitioner af begrebet samfundsmæssig impact, som alle på forskellig vis omhandler det, at en handling eller aktivitet fører til en forandring. The Art and Humanities Research Council definerer impact således: ”by impact we mean the ’influence’ of research or its ’effect on’ an individual, a community, the development of policy, or the creation of a new product or service”⁶. I Research Excellence Framework (REF) fra Storbritannien defineres samfundsmæssig impact som: “...an effect on, change or benefit to the economy, society, culture, public policy or services, health, the environment or quality of life, beyond academia”⁷

Anbefaling

Det anbefales, at man ved forskningens samfundsmæssige impact forstår forskningens effekter på, ændringer i eller gevinster for økonomi, samfund, kultur, politik, offentlige services, sundhed, miljø eller livskvalitet.

⁶ Denicolo; Pam (ed.) (2014): Achieving Impact in Research, page 2

⁷ <http://www.hefce.ac.uk/rsrch/REFimpact/>

1. Formidling og dokumentation og af forskningens samfundsmæssige impact

Anbefaling

Det anbefales, at fakultet og institutter fokuserer på profilering af forskning fra SAMF, herunder dens samfundsmæssige effekter, nytte og relevans. Dette kan bl.a. ske ved hjælp af øget fokus på og indsats inden for forskningskommunikation.

At sikre åben adgang til forskningspublikationer og forskningsdata er med til at sørge for, at den viden der skabes på fakultetet når ud og gør en forskel, både i forhold til det omkringliggende samfund samt i den akademiske verden. Fakultetet bør derfor arbejde videre med en bæredygtig model for open access og open science.

Anbefaling

Det anbefales, at fakultetet arbejder videre mod en bæredygtig model for open access og open science.

a) Dokumentation af impact

Der er, set fra et samfundsvidenskabeligt perspektiv, en række udfordringer forbundet med at dokumentere den samfundsmæssige impact:

1. Resultater af samfundsvidenskabelig forskning er ofte konceptuel, processuel og erkendelsesmæssig fremfor materiel, hvilket medfører at effekterne af forskningen ofte breder sig langsomt og sjældent har karakter af diskrete ”opdagelser”, der kan omsættes direkte i konkrete produkter eller ydelser.
2. Kontekstuelle forhold, herunder særligt det politiske og kulturelle klima, viser sig ofte at have betydning for, hvorvidt samfundsvidenskabelige resultater bringes til anvendelse.
3. Der mangler indenfor samfundsvidenskaben konsensus om metrikker til dokumentation af den samfundsmæssige impact.

Arbejdsgruppen har kun kort berørt det forhold, at en del internationale forsøg på at dokumentere og evaluere forskningens samfundsmæssige effekter til dels baserer sig på en envejs forståelse af forskningens virkninger i samfundet. Modellen ser i vis udstrækning ud til at være, at forskere leverer viden, som samfundsaktører kan modtage og anvende. En sådan model tager ikke i tilstrækkelig grad højde for forskning (herunder en del af den, der udføres ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet), der bliver til i dynamiske samarbejds- og samskabelsesprocesser med eksterne parter, og som igennem samarbejdet skaber ændringer i ”mindset”, opfattelser, teknologier mv.

b) Brug af impact-cases

Arbejdsgruppen har drøftet forskellige metoder til formidling af forskningens samfundsmæssige impact, idet formidling bidrager til synliggørelse og profilering af fakultetets forskning, samt til at tydeliggøre forskningens indflydelse på det omkringliggende samfund.

Arbejdsgruppen har kun sporadisk vurderet indikatorbaserede modeller, herunder den hollandske forskningsevalueringsmodel (Standard Evaluation Protocol), hvor forskningsmiljøer blandt andet kategoriseres på baggrund af vurderinger af indikatorer, der beskriver forskningen relevans for samfundet (se figuren i *bilag 4*). Anvendelsen af sådanne modeller indgår således ikke i gruppens anbefalinger. Det er dog gruppens opfattelse, at indikatorbaserede modeller kan rumme interessante aspekter i relation til dokumentation og formidling af forskningens samfundsmæssige impact. I forbindelse med videreudvikling af faciliteterne i PURE kan der eksempelvis være inspiration at hente i indikatorbaserede tilgange.

Anbefaling

Det anbefales, at fakultet og institutter opfordrer forskere med kendskab til eller erfaringer fra andre tilgange og metoder til formidling af impact til at dele disse, f.eks. ved forskningsledermøder, interne institutarrangementer eller lignende.

Arbejdsgruppen har nærmere undersøgt det case-format, der har været anvendt i forbindelse med REF i Storbritannien. Arbejdsgruppen har dels bedt en række forskere fra forskellige SAMF institutter udarbejde en REF-inspireret impact-case med udgangspunkt i egen forskning, og dels har arbejdsgruppens medlemmer nærlæst en række konkrete cases udarbejdet af britiske forskere i forbindelse med den nationale forskningsevaluering i UK (REF).

Arbejdsgruppen har ved flere møder drøftet, hvorvidt brug af impact-cases kan tjene som metode til at formidle fakultetets samfundsmæssige impact. Gruppen har overvejet, om selve case-formatet kan hjælpe til med at overkomme nogle af de udfordringer, der kan være forbundet med at formidle og dokumentere effekter af samfundsvidenskabelig forskning, og om formatet kan have en mere generel værdi med hensyn til forskningsformidling. Styrken ved sådanne beskrivelser er for det første, at det gennem et klart narrativ kan beskrives, hvorledes konkrete samfundsvidenskabelige forskningsresultater har fundet anvendelse i forskellige kontekster uden for den akademiske verden, eksempelvis gennem optimerede processer i virksomheder, forbedrede praksisser i offentlige myndigheder og organisationer, ny lovgivning mv. For det andet kan udarbejdelse af impact-cases bidrage til den enkelte forskers egen refleksion over forskningens aktuelle og potentielle samfundsmæssige effekter.

På baggrund af dette arbejde, er der udarbejdet et erfaringsnotat, som kan findes i *bilag 5*.

Anbefaling

Med henblik på dels at styrke forskeres og forskningsgruppers bevidsthed om forskningens samfundsmæssige impact i forskningsarbejdet og dels på at øge omverdenens kendskab til de samfundsmæssige effekter af AAU-SAMF forskning, igangsættes et impact-case pilotforløb. Forløbet har et års varighed, og der udarbejdes i perioden tre impact-cases på hvert institut. Impact-cases udarbejdes med udgangspunkt i en tilpasset REF case-skabelon. Impact-cases kan med fordel undergå journalistisk bearbejdning forud for ekstern formidling via relevante platforme. En nærmere beskrivelse af drøftelserne af REF samt pilotforløbet kan findes i bilag 5.

c) Registrering i VBN

VBN-redaktion v. Nils Thidemann har deltaget i arbejdsgruppens møde d. 9. september 2016 med et oplæg omkring forskellige impact-relevante muligheder for registrering i Pure (se slides i *bilag 6*).

For det første er der aktivitetsregistreringen, som for øjeblikket benyttes i forskellig grad på tværs af forskningsgrupper og institutter. Fra januar 2017 anbefaler direktionen, at alle forskere registrerer aktiviteter i VBN. Fakulteterne har, med HUM og SAMF som initiativtagere, anmodet VBN-redaktionen om at tilføje en række rullemenuer til bestemte aktivitetskategorier, så forskere eksempelvis ved indberetning af 'Foredrag og mundtlige bidrag i privat eller offentlig virksomhed' kan vælge geografi: regionalt, nationalt, internationalt, modtager: offentlig organisation, privat organisation eller bred offentlighed samt anslået antal tilhørere.⁸ Tilføjelsen af menuerne gør det muligt for forskere, institutter, forskningsgrupper mv at få mere detaljerede indikatorer for forskningens anvendelse gennemslagskraft i samfundet.

Herudover er der udviklet et nyt impact modul i PURE-systemet. Modulet er dog endnu ikke aktiveret. Arbejdsgruppen har drøftet fordele og ulemper ved at bruge dette modul til registrering af samfundsmæssig impact. Overordnet set blev modulet vurderet som relevant. Det blev samtidig vurderet, at anvendelsen af modulet vil kræve betydelige ressourcer i forbindelse med inddatering mv. Derudover forudsætter brug af modulet en række præcise beskrivelser og definitioner i forhold til, hvad der skal og ikke skal registreres i impact modulet.

⁸ For uddybende beskrivelse af forslag om rullemenuer ved indberetning af aktivitetskategorier, se *bilag 7*

Anbefaling

Der fokuseres ikke i første omgang på impact-modulet i PURE. I stedet fokuseres på at benytte allerede eksisterende muligheder for registrering, herunder aktivitetsregistreringen.

Oversigt over samlede anbefalinger

Overordnede anbefalinger:

1. Arbejdsgruppen anbefaler en øget bevidsthed om forskningens samfundsmæssige impact på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
2. Det anbefales, at man ved forskningens samfundsmæssige impact forstår forskningens effekter på, ændringer i eller gevinster for økonomi, samfund, kultur, politik, offentlige services, sundhed, miljø eller livskvalitet.

Øget fokus på forskningens samfundsmæssige impact

3. Forskningens samfundsmæssige impact indgår som et element i fakultetets strategi samt handleplaner, med fokus på hvordan området bedst understøttes og formidles.
4. Institutternes strategier og handleplaner forholder sig eksplicit spørgsmålet om forskningens samfundsnytte og -relevans samt til, hvordan forskningens samfundsnytte, relevans og gennemslagskraft bedst muligt kan understøttes.
5. Forskningsgrupper adresserer spørgsmålet om samfundsnytte, relevans og gennemslagskraft i strategi- og handleplaner samt i GRUS
6. Fakultetet opretter en SAMF-IMPACT-ressourceplatform på fakultetets hjemmeside, hvor forskere, fundingmedarbejdere kan hente relevant materiale (eksempelvis EU-Information nr. 2, juni 2016, Nyhedsbrev fra ACCOMPLISH, How to adress the impact-part in Horizon 2020 proposals, GK-Impact spider, relevante litteratur-reviews, LSE-Impact blog, skabeloner, eksempler på best practice mv.) Platformens indhold og opbygning skal være målrettet og lettilgængelig.
7. Institutternes fundingmedarbejdere udveksler systematisk viden og erfaringer vedrørende impact afsnit til forskningsansøgninger
8. Fakultet og institutter opfordrer forskere med kendskab til eller erfaringer fra andre tilgange og metoder til formidling af impact til at dele disse, f.eks. ved forskningsledermøder, interne institutarrangementer eller lignende.
9. Institutterne afholder arrangementer, hvor impact-dagsordenen relateres til instituttets fagligheder og forskningsområder.
10. Fakultetet arbejder mod at identificere samt mindske organisatoriske barrierer og systemoverlap, således at ressourceforbrug i forbindelse med oparbejdelse af data til dokumentation og formidling af samfundsmæssig impact holdes på lavest mulige niveau.

Dokumentation af forskningens samfundsmæssige impact

11. For dels at styrke de enkelte forskere og forskningsgrupperes bevidsthed omkring det at indtænke forskningens samfundsmæssige impact i deres forskningsarbejde, dels at øge omverdenens kendskab til de samfundsmæssige effekter, forskningen fra AAU-SAMF har, igangsættes et pilotforløb med fokus på casebeskrivelser af forskningens samfundsmæssige impact. Forløbet har et års varighed, og der udarbejdes i perioden tre impactbeskrivelser på hvert institut. Impactbeskrivelserne udarbejdes med udgangspunkt i REF case-skabelonen. En kommunikationsmedarbejder kan med fordel bearbejde casematerialet forud for kommunikation på relevante platforme. En nærmere beskrivelse af drøftelserne af REF samt pilotforløbet kan findes i bilag 5.
12. Der fokuseres ikke i første omgang på impact-modulet i Pure. I stedet fokuseres på at benytte allerede eksisterende muligheder for registrering, herunder aktivitetsregistreringen og rullemenuerne.

Formidling af forskningens samfundsmæssige impact

13. Fakultetet fokuserer på profilering af forskning fra SAMF herunder dens samfundsmæssige effekter, nytte og relevans. Dette kan blandt andet ske ved hjælp af øget fokus på og indsats inden for forskningskommunikation og herunder samarbejdsflader mellem fakultet og institutter i relation til forskningskommunikation.
14. At sikre åben adgang til forskningspublikationer og forskningsdata er med til at sikre, at den viden, der skabes på fakultetet, når ud og gør en forskel, både i forhold til det omkringliggende samfund samt i den akademiske verden. Fakultetet bør derfor arbejde videre mod en bæredygtig model for open access og open science.

Bilagsoversigt:

- Bilag 1: Slides vedr. nationalt og internationalt fokus på samfundsmæssig impact
- Bilag 2: Notat om arbejdet med samfundsmæssig impact på DK universiteter samt fonde
- Bilag 3: Samlede referater fra møderne i arbejdsgruppen
- Bilag 4: Figur: Indikatorer for forskningens samfundsrelevans jf. Standard Evaluation Protocol
- Bilag 5: Erfaringer med brug af REF skabelon + udfyldte casebeskrivelser
- Bilag 6: Nils Thidemans oplæg vedr. registrering i Pure (slides)
- Bilag 7: Forslag om tilføjelse af rullemenu ift. indberetning af aktiviteter i Pure